

Duurzaamheid vertaald naar de praktijk

Lokale Duurzaamheids gemeentelijke aanpak

Hoe kun je als gemeente werken aan duurzame ontwikkeling? Aan welke concrete maatregelen moet je denken en hoe presteert je gemeente? Met het beantwoorden van de 99 vragen in de Lokale Duurzaamheidsmeter kan iedere gemeente en iedere burger zien hoe duurzaam een gemeentelijke werkwijze uitpakt.

Vragenlijsten over duurzaamheid

De Lokale Duurzaamheidsmeter bestaat sinds 1999 en is ontwikkeld door COS Nederland, de vereniging van Centra voor Internationale Samenwerking. De deelname aan de 'scorelijst' voor duurzaamheid neemt snel toe: van ruim 80 gemeenten in het eerste jaar tot ruim 400 gemeenten in 2005. In tientallen gemeenten voelen maatschappelijke organisaties hun gemeente aan de tand. In andere plaatsen leveren ambtenaren zelf gegevens aan. Via een website kunnen alle inwoners van een gemeente controleren hoe goed hun gemeente het doet op het gebied van duurzame ontwikkeling (zie kader). Richard van Leeuwen is beleidsmedewerker van het regionale COS in Noord-Holland. Hij heeft honderden ambtenaren en maatschappelijke organisaties aan de telefoon gehad bij het jaarlijks onderzoek naar duurzaamheid.

'De vragen die we stellen, kunnen door elke gemeente die zich richt op een duurzame toekomst, met "ja" worden beantwoord. Toch geeft bijna de helft van de gemeenten een negatief antwoord als we vragen of ze voor hun eigen projecten, bijvoorbeeld in de bouw, alleen maar duurzaam (FSC-gekeurd) hardhout gebruiken. Zo is het ook verstandig om een energiecoördinator aan te stellen en een structureel budget voor klimaatbeleid vrij te maken, maar er zijn nog veel gemeenten die dit niet doen. Deze gemeenten lopen feitelijk achter de ontwikkelingen aan. Zij zullen een inhaalslag moeten maken.'

Voor alle Nederlandse gemeenten

De Lokale Duurzaamheidsmeter is bedoeld voor alle gemeenten in Nederland. Via de website kunnen zij de 99 vragen over duurzame maatregelen beantwoorden om te zien hoe ze ervoor staan met hun beleid op dit terrein. Tot nu toe halen 35 gemeenten een 'voldoende'. Op het beleidsterrein klimaat en water is het beeld gunstiger. De helft van de gemeenten maakt gebruik van een VROM-subsidieregeling om lokaal klimaatbeleid vorm te geven. Het gaat om de subsidieregeling BANS klimaatconvenant, die is bedoeld voor activiteiten om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. 30 Procent van de gemeenten kiest hierbij voor extra inzet op het gebied van energiebesparing of schone

energie. Desalniettemin haalt ruim driekwart van de gemeenten op dit beleidsterrein (nog) geen voldoende. Volgens COS-beleidsmedewerker Richard van Leeuwen moeten gemeenten meer gebruikmaken van het gegeven dat zij als overheid het dichtste bij burgers en bedrijven zitten. 'Bestuurders worden immers ook aangesproken op het klimaatvraagstuk, alleen al omdat de straten onder water komen te staan. Een grote groep gemeenten is het klimaatbeleid nog aan het opbouwen. Hiervoor is een groot politiek en maatschappelijk draagvlak nodig. We zullen het beleid van gemeenten blijven volgen. Kort voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2010 zullen we een vergelijking maken met de stand van zaken in 2005.' Volgend jaar wordt de Lokale Duurzaamheidsmeter uitgebreid met een speciale vragenlijst over duurzaam inkopen voor gemeenten. Ook bestaande vragenlijsten, zoals die over klimaat en water, zullen worden uitgebreid.

Klimaatverandering eist klimaatbeleid

Recent gaf weerman Erwin Krol in Dordrecht een les over klimaatverandering aan een publiek van ondernemers, raadsleden, maatschappelijke organisaties en betrokken burgers. Hij vertelde dat het klimaat verandert. 'Hoe snel en met welke effecten weten we niet precies. Maar we kunnen niet wachten op deze gegevens, want dan is het te laat. Daarom

De Lokale Duurzaamheidsmeter bestaat in 2005 uit 99 vragen, verdeeld over de thema's klimaat en water, duurzaam ondernemen en mondiaal en sociaal. Concrete vragen, van aantallen zonnepanelen, budgetten voor duurzaam bouwen, deelname van jongeren in politieke besluitvorming, het gebruik van gif in het groenbeheer tot het schenken van eerlijke koffie in het gemeentehuis, geven een algemeen beeld van de gemeentelijke inspanningen op het vlak van duurzame ontwikkeling. De scores van gemeenten bij de Lokale Duurzaamheidsmeter worden bijgehouden op een openbare website: www.la21.nl

meter toont

Top 10 Nederlandse gemeenten (status 15 september 2005)

Nummer in de top 10	Gemeente	Totaalscore	Klimaat en water	Duurzaam ondernemen	Sociaal en mondiaal	Aantal inwoners
1	Tilburg	91	94	86	94	199.000
2	Delft	87	86	84	92	96.000
3	Alkmaar	81	84	84	74	93.000
4	Breda	80	84	80	76	164.000
5	Dordrecht	77	81	68	82	120.000
6	Apeldoorn	77	83	72	76	156.000
7	Eindhoven	75	80	58	88	202.000
8	Boxtel	75	76	74	74	29.000
9	Hengelo	71	80	54	80	80.000
10	Leeuwarden	71	81	70	62	92.000

moeten de handen nu uit de mouwen.' Richard van Leeuwen van het COS heeft met veel gemeenten contact. Zijn overtuiging is dat het klimaatvraagstuk bestuurders en beleidsmakers dwingt tot maatregelen. 'Als je nu niet investeert in bijvoorbeeld energie-efficiënte kantoren en woningen, zul je daar de komende tientallen jaren last van hebben. Het betekent ook dat je achteraf dure maatregelen moet nemen om alsnog energiebesparing mogelijk te maken. Gemeenten die hun energiebeleid niet snel oppakken, schuiven feitelijk kosten vooruit. Koplopers zijn stukken beter af.'

Verschillen in werkwijze

Gemeenten kunnen op veel terreinen rekening houden met duurzame ontwikkeling. De gemeente Alkmaar staat op de derde plaats in de top 10 van de Lokale Duurzaamheidsmeter. De stap-voor-stapmethode van deze gemeente levert daadwerkelijk de gewenste resultaten op. Dit betekent dat Alkmaar kiest voor een stapsgewijze aanpak waarbij iedere stap uitmondt in een concreet resultaat. De gemeente Dordrecht staat op vijf en mikt op grote investeringen in haar waterbeleid om de toekomstige effecten van klimaatverandering op te vangen. Burgers en bedrijfsleven worden hier nauw bij betrokken. Samen met tientallen partners in de regio en steun van de provincie trekt het Dordse natuur- en milieucentrum Weizigt alle registers open. Tientallen plannen, van

duurzaam bouwen tot onderwijsprogramma's op het gebied van klimaat en ruimte, zijn in uitvoering of staan in de startblokken.

De energienota van Gerard Lappee, energiecoördinator van de gemeente Dordrecht, laat zien dat een ambitieus klimaatbeleid niet eens zo veel geld hoeft te kosten. 'We hebben afgesproken dat we investeringen in energiebesparing en schone energie uitvoeren die zichzelf in vijftien jaar terug verdienen. In onze begroting schrijven we die investeringen dus ook in vijftien jaar af. De maatregelen betalen zichzelf terug via de besparingen op de energierekening.'

Zo'n 25 procent van de gemeenten geeft aan breed naar haar burgers te communiceren over het klimaatvraagstuk, blijkt uit de gegevens van de Lokale Duurzaamheidsmeter. Voor een nieuw beleidsterrein is dit een hoge score. Richard van Leeuwen vermoedt dat gemeenten zich een beetje rijk rekenen. 'Maar het is goed dat de aandacht gericht is op communicatie met de bevolking.'

Competitie-element Paul

Scherrenberg is energiecoördinator in Tilburg. Hij reageert enthousiast op de mededeling dat zijn gemeente nummer één staat in de Lokale Duurzaamheidsmeter. Hij ziet het als een beloning voor alle inspanningen van Tilburg. Ook in Delft en Alkmaar (de nummers twee en drie), gaat de vlag uit. De Alkmaarse

Voorbeelden vragen Duurzaamheidsmeter

Klimaat en water

- 1 Uw gemeente communiceert klimaatproblematiek breed naar de bevolking, daarbij steun en verbreding zoekend voor haar klimaatbeleid
- 2 Koopt uw gemeente voor haar eigen gebruik (gebouwen, verlichting, etc.) voor 100% groene stroom in?

Duurzaamheid en ondernemen

- 1 Er is een budget voor de meerprijs van een duurzame aanbesteding zodat de kosten voor aanschaf minstens 5% meer dan de prijs van het niet-duurzame product mag zijn.
- 2 De gemeenteraad ondersteunde een verklaring die er toe leidt dat bij de inkoop van bedrijfskleding milieu- en sociale criteria worden gehanteerd.

Sociaal en mondiaal

- 1 De gemeente werkt het begrip 'duurzame ontwikkeling' uit in een breed maatschappelijk proces waar verschillende partijen in deelnemen.
- 2 Er is voor dit proces van lokale duurzame ontwikkeling een actueel (na 2001 bevestigd) plan van aanpak, onderschreven door gemeenteraad en partners.

Wethouder Simon Binnendijk, verantwoordelijk voor het milieubeleid, is blij met de hoge scores van zijn gemeente. Hij hoopt van harte dat nog meer gemeenten hun schouders onder een duurzame werkwijze gaan zetten. In Dordrecht is CDA-wethouder Veldhuijzen vol zelfvertrouwen over de plaats van zijn gemeente op de Lokale Duurzaamheidsmeter. 'We scoren hoog op de nationale ranglijst. En dat moet ook, want de uitdagingen zijn enorm.'

